

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**

LV PEAK
LATVIJAS UNIVERSITĀTES DOMNĪCA

NEKP ZIZIMM pasākumu sociālekonomiskās ietekmes novērtējums

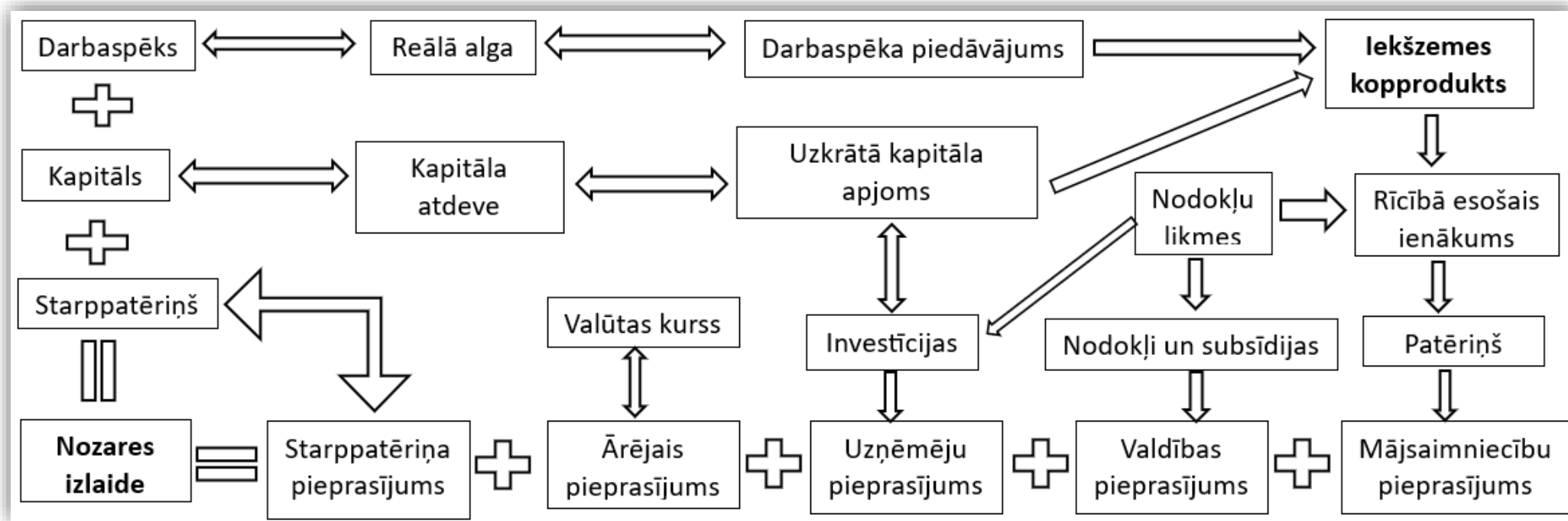
Dr. Oļegs Krasnopjorovs
02.10.2024.

LU pētnieki pielietoja tās rīcībā esošo vispārējā līdzsvara modeli (VLA; Computable General Equilibrium), lai novērtētu dažādu NEKP pasākumu grupu (t.sk. ZIZIMM pasākumu) ietekmi uz sociālekonomiskiem rādītājiem.

VLA modeli izveidoja Grieķijas kompānijas E3Modelling eksperti Eiropas Komisijas tehniskās palīdzības programmas ietvaros (2021. – 2022. gadā), ar LU un EM līdzdalību. LU pētnieki aprobēja un precizēja VLA modeli 2023. – 2024. gadā.

VLA modelis ir datorsimulācija GAMS datorprogrammā - tiek izmantota vienādojumu sistēma, kas raksturo visu tautsaimniecības nozaru mijiedarbību. Visas šīs mijiedarbības ir jāņem vērā, lai iegūtu ticamus rezultātus.

- **VLA modeļa struktūra**

Ko varam iegūt no VLA modeļa

- **VLA modelis ļauj saprast, kā konkrēts NEKP pasākums (vai to grupa) ietekmē:**
 - ✓ iekšzemes kopproduktu (un pievienoto vērtību nozaru dalījumā), darba vietu skaitu, investīcijas, produktivitāti, algas, inflāciju, eksportu, importu, tirdzniecības bilanci, budžeta ieņēmumus u.c. sociālekonomiskus rādītājus.
- **VLA modelis nesniedz atbildi:**
 - ✓ vai konkrēts pasākums ļaus sasniegt NEKP klimata mērķus, vai šī pasākuma īstenošana ir optimāls naudas izlietošanas veids, kur ņemt naudu šī pasākuma īstenošanai un vai šis pasākums vispār jāīsteno.
- **NEKP pasākumu ietekmes novērtējuma precizitātei izšķiroši svarīgi ir dati un pieņēmumi:**
 - ✓ NEKP pasākumu finansējuma apjoms, periods un avots. Finansējuma avots - svarīgi ir vai NEKP pasākumu finansējums ir jaunā nauda, kas tiek ieguldīta Latvijas ekonomikā vai arī finansējuma pārdale no citām programmām. Pārsvārā tikai jaunai naudai ir ietekme uz ekonomikas kopējiem rādītājiem, savukārt finansējuma pārdale galvenokārt ietekmē tikai ekonomikas struktūru.
 - ✓ Nozare un ieguldījuma veids. Ieguldījuma veids - pieņemts, ka gandrīz visi NEKP pasākumi tiek īstenoti investīciju veidā. Ja ieguldījumi tiks īstenoti citā veidā (piemēram, palielinot privāto patēriņu, publisko patēriņu vai darba samaksas fondu), šo pasākumu pozitīva ietekme uz ekonomiku ilgtermiņā var izrādīties mazāka.

Precizējot šos datus un pieņēmumus, var tikt precizēta arī NEKP pasākumu sociālekonomiskā ietekme.

NEKP pasākumu sociālekonomiskās ietekmes novērtējumam tika izveidoti šādi scenāriji:

1. ZIZIMM sektora pasākumi.
2. Transporta pasākumi.
3. RPPI sektora pasākumi.
4. Elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanas pasākumi.
5. Enerģētiskās drošības un iekšējā elektrības tirgus pasākumi.
6. Energoefektivitātes pasākumi.
7. Kopējais scenārijs, kas ietver 1.-6. scenāriju vienlaicīgu īstenošanu (nepieciešamā finansējuma apjomā).
8. Kopējais scenārijs, kas ietver 1.-6. scenāriju vienlaicīgu īstenošanu – iezīmētā finansējuma apjomā.

Pēc saskaņošanas ar EM ekspertiem netika modelēta sekojošu NEKP pasākumu grupu ietekme:

1. Lauksaimniecības sektora pasākumi, jo sanāksmē (5. augustā) ZM pārstāvji skaidroja, ka 95% no finansējuma ir ES fondu pārdale no citām programmām, tāpēc šo pasākumu (papildus) ekonomiskā ietekme nav būtiska.
2. Atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanas pasākumi, jo tie pārsvarā ir pašreizējā ES fondu perioda pasākumi.
3. Pētniecības, inovācijas un konkurētspējas pasākumi, jo 99% no finansējuma nāk no ES fondiem, kas aizstāj citas ES fondu programmas, tāpēc šo pasākumu (papildus) ekonomiskā ietekme nav būtiska.
4. Pielāgošanās klimata pārmaiņām pasākumi, jo NEKP nav datu par veicamiem ieguldījumiem.

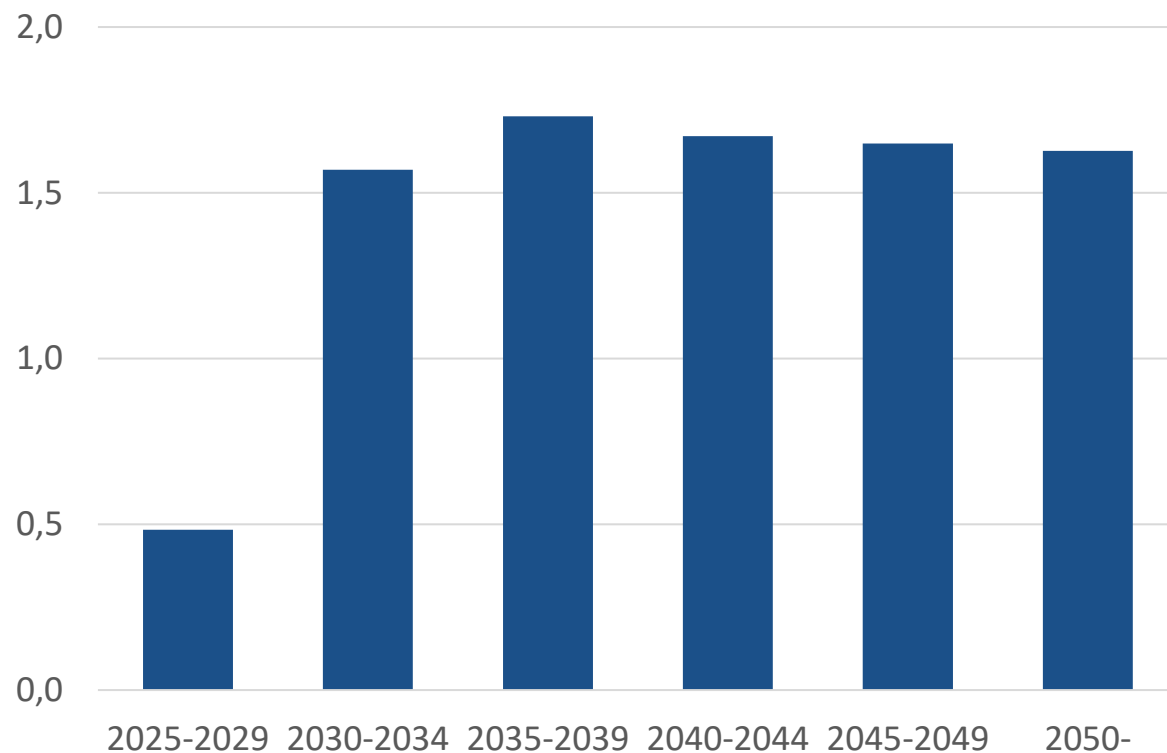
ZIZIMM pasākumi

- Tika modelēta visu ZIZIMM pasākumu ietekme (+ bioogles rūpnīcas būvniecība, kas netika iekļauta NEKP), izņemot pasākumus Nr. 3.1.6.3. un 3.1.6.10., jo 5. augusta sanāsmē ZM pārstāvji paskaidroja, ka to ekonomiskā ietekme nav būtiska.
- Modelēto ZIZIMM sektora pasākumu īstenošanai nepieciešamais finansējums ir **2,2 miljardi eiro**.
- Atbilstoši ZM (2024. gada 29. jūlijā) sniegtai informācijai **60% no šo pasākumu kopējā finansējuma ir papildu investīcijas** (jaunās ES fondu programmas, papildus nacionālais publiskais finansējums, ārvalstu uzņēmumu finansējums), bet **40% aizvieto citas investīcijas** (aizstāj citas ES fondu programmas, aizstāj citus valsts budžeta izdevumus, Latvijas privāto uzņēmumu finansējums).
- Trīs pasākumi ir **investīcijas kokrūpniecībā** - trīs jaunu rūpnīcu būvniecība (koksnes ķīmiskās pārstrādes/koksnes šķiedras rūpnīca, skaidu plātņu rūpnīca, bioogles rūpnīca). Šiem pasākumiem kā finansējuma avots tika norādīts privātais finansējums; paredzēts, ka koksnes ķīmiskās pārstrādes/koksnes šķiedras rūpnīcu finansēs ārvalstu privātie uzņēmumi (jaunā nauda), savukārt skaidu plātņu rūpnīcu un bioogles rūpnīcu – Latvijas privātie uzņēmumi (finansējuma pārdale).
- Pārējie modelētie pasākumi ir **investīcijas lauksaimniecībā**.

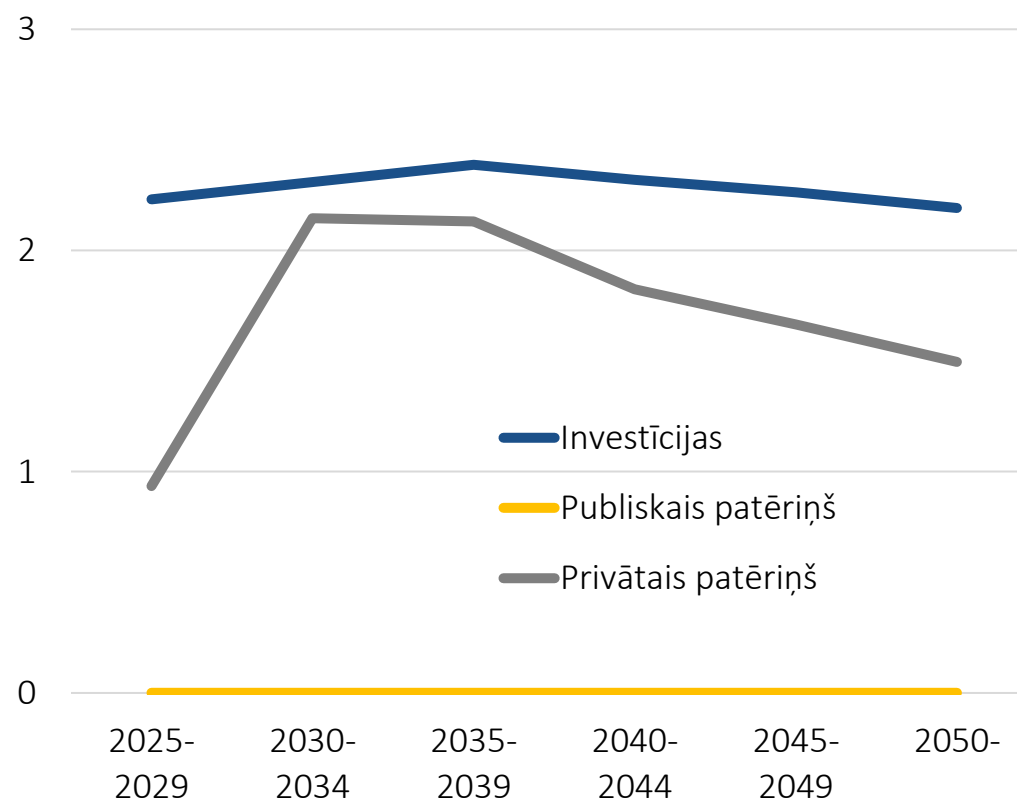
ZIZIMM pasākumi palielina iekšzemes kopproduktu un tā komponentes

ZIZIMM pasākumu ietekme uz Latvijas iekšzemes kopprodukta līmeni un tā iekšzemes komponentēm (%; salīdzinot ar bāzes scenāriju; 2015. gada cenās; 2025. – 2050. gadā)

Ietekme uz iekšzemes kopprodukta līmeni

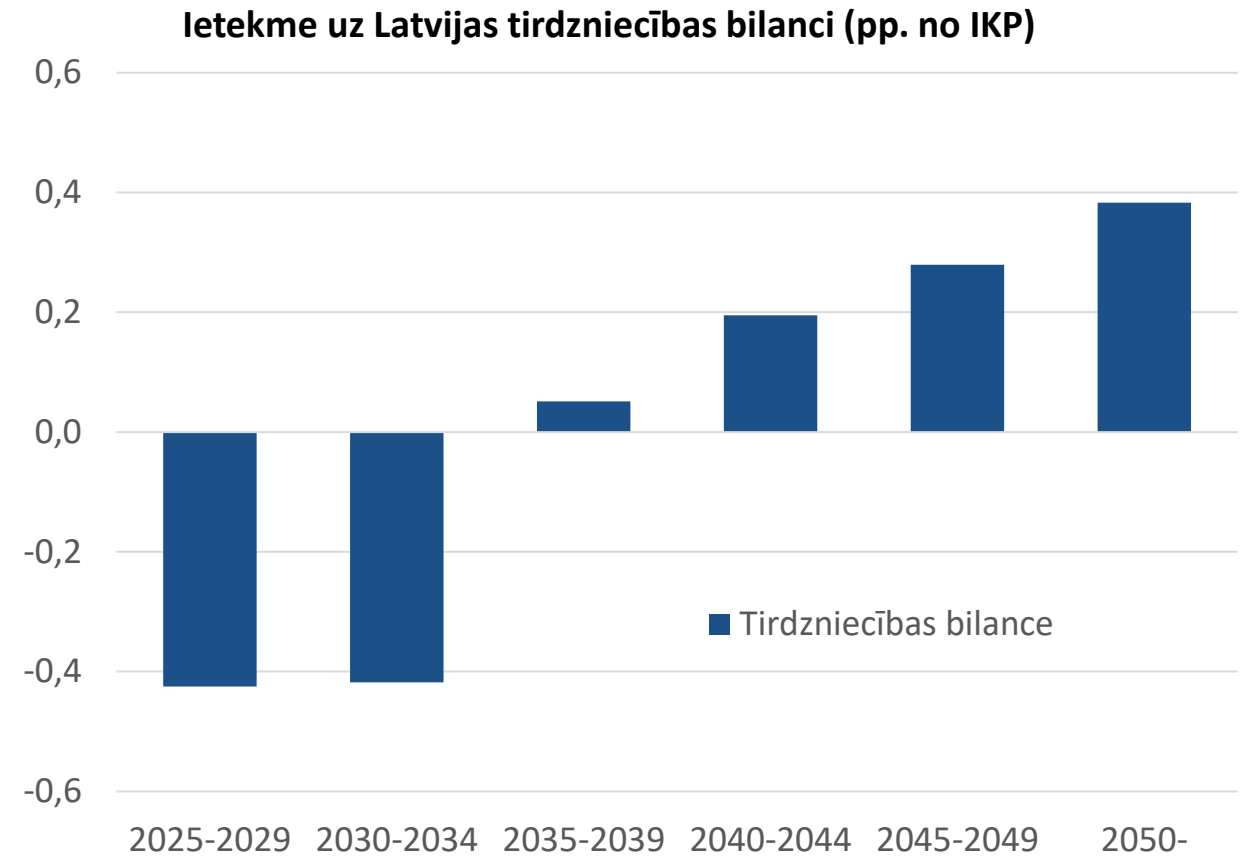
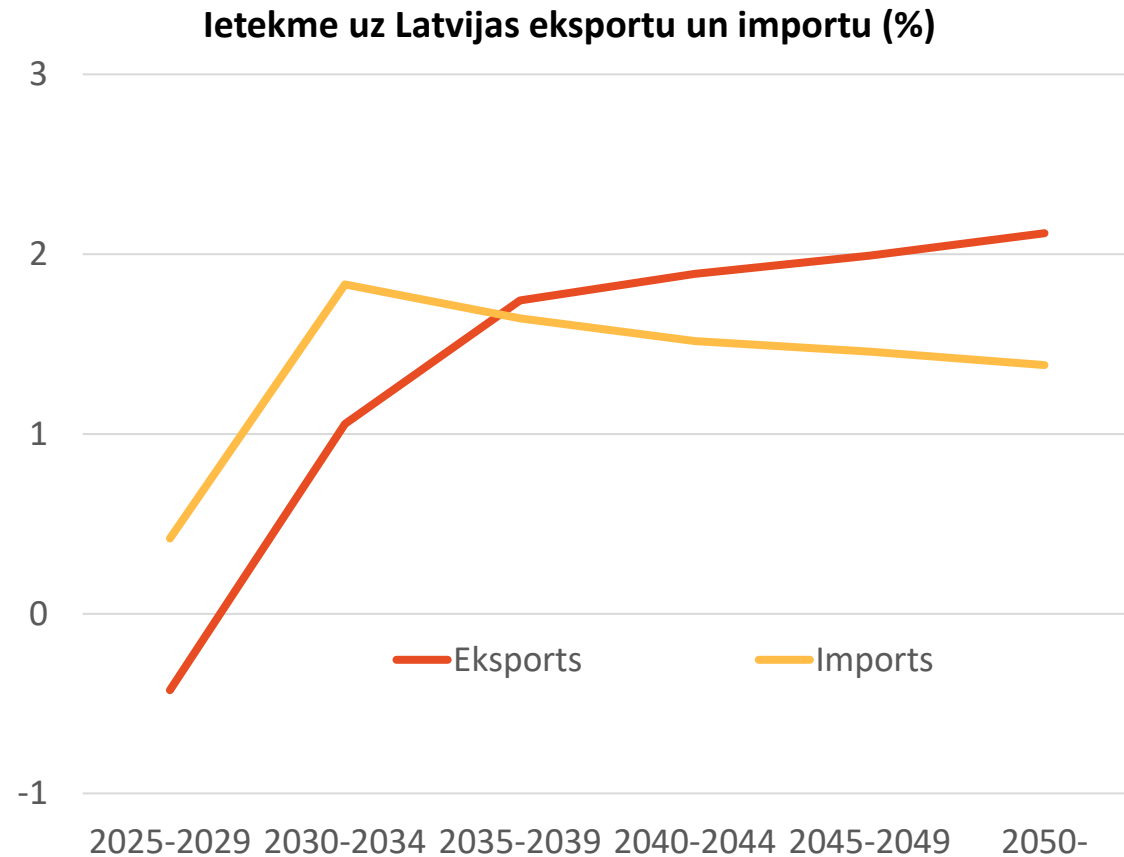

Ietekme uz investīcijām un patēriņu

ZIZIMM pasākumi pasliktina Latvijas tirdzniecības bilanci īstermiņā, bet uzlabo to ilgtermiņā

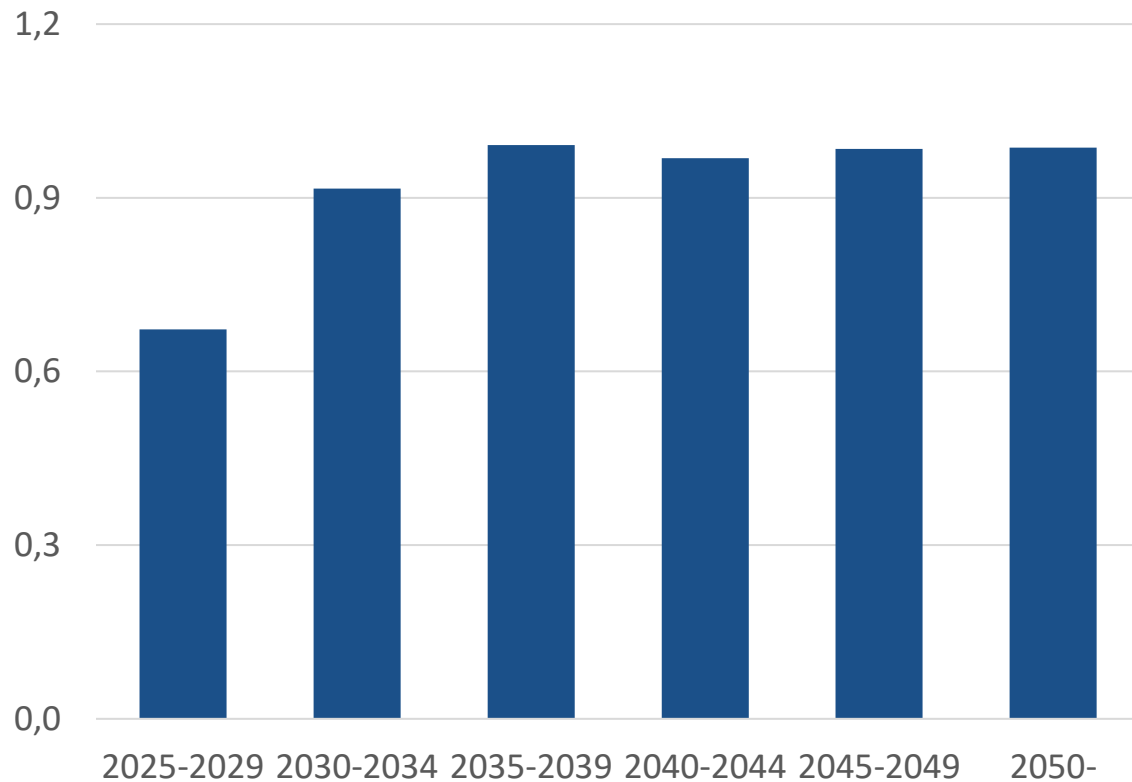
ZIZIMM pasākumu ietekme uz Latvijas eksportu, importu un tirdzniecības bilanci (salīdzinot ar bāzes scenāriju; 2025. – 2050. gadā)

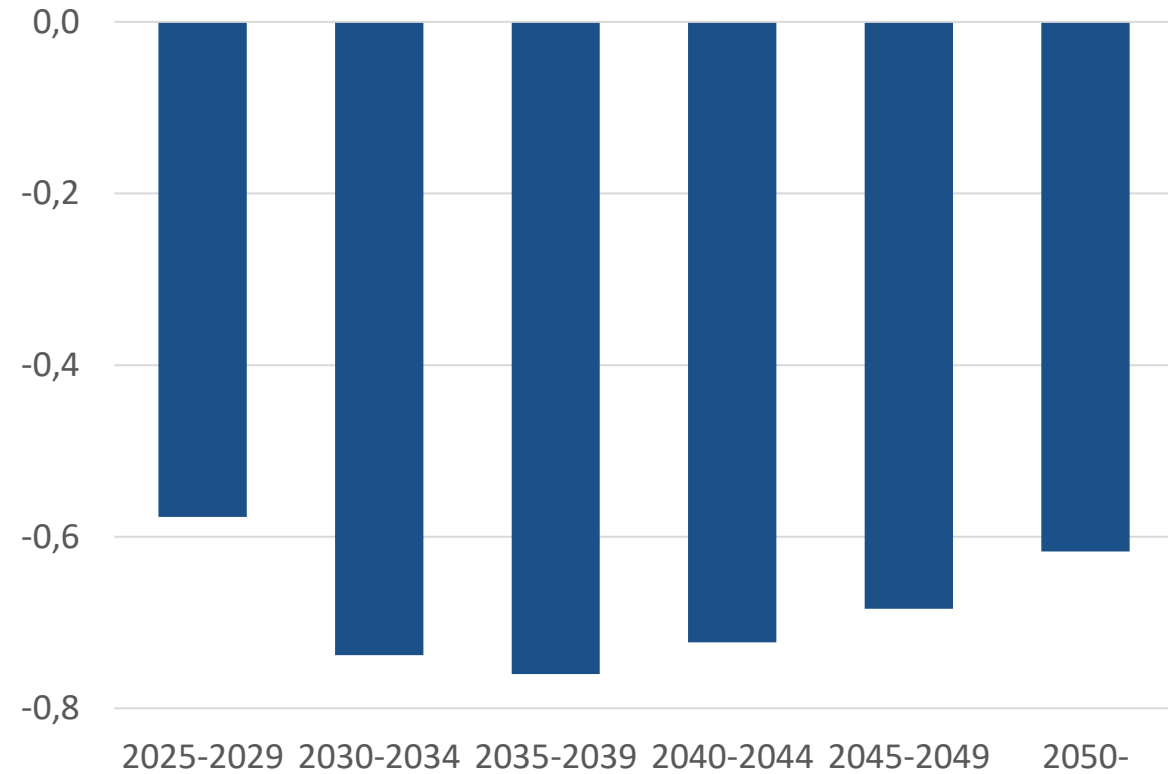
ZIZIMM pasākumi palielina nodarbinātību un samazina bezdarbu

ZIZIMM pasākumu ietekme uz nodarbināto skaitu un bezdarba līmeni Latvijā (salīdzinot ar bāzes scenāriju; 2025. – 2050. gadā)

Ietekme uz nodarbināto skaitu (%)

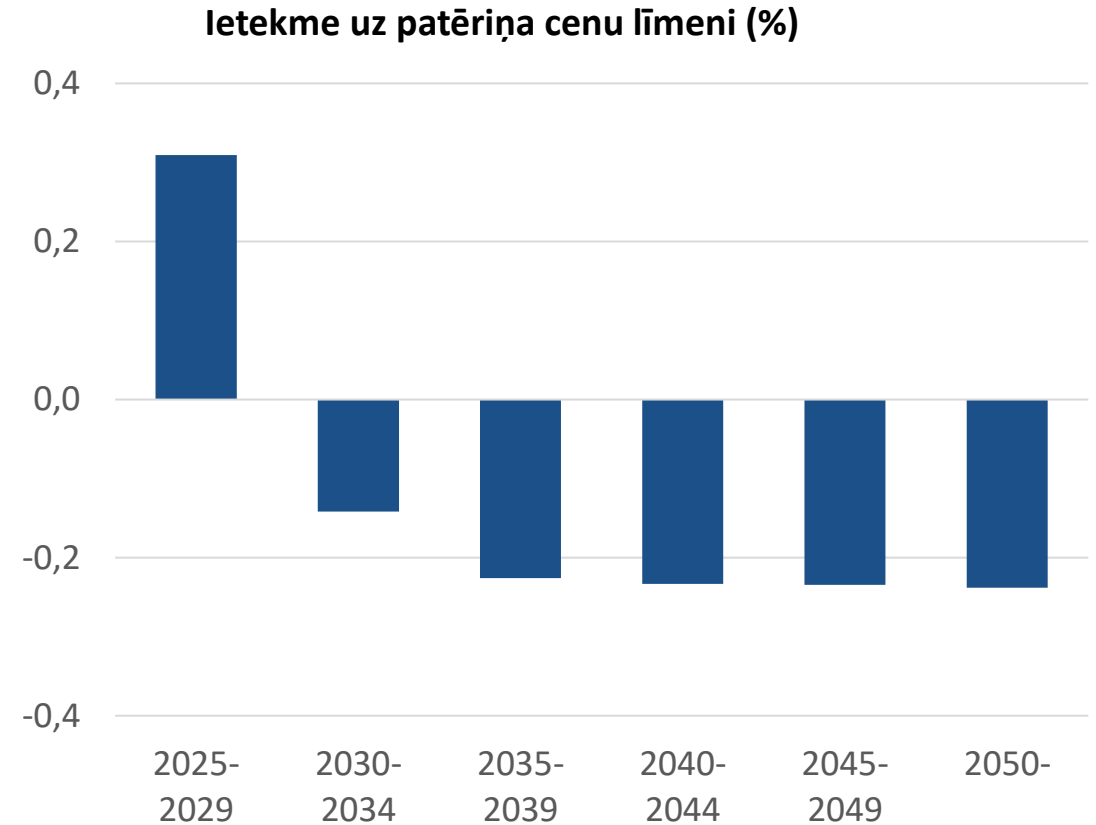
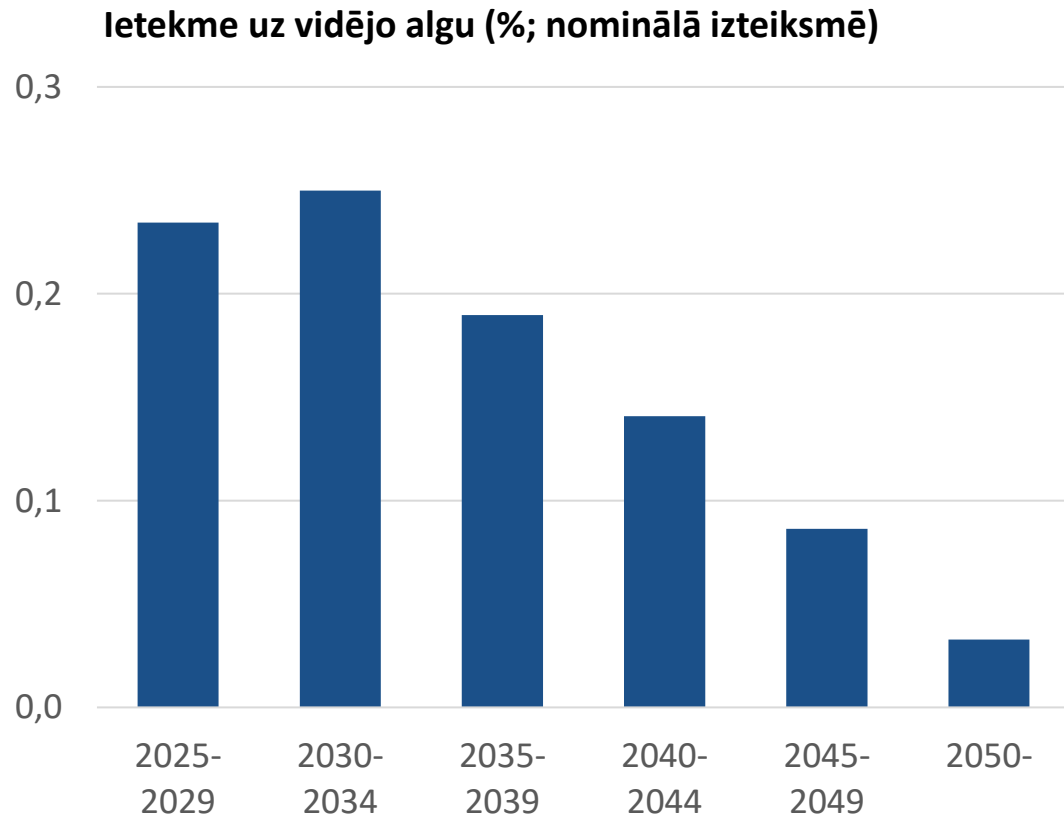

Ietekme uz bezdarba līmeni (pp. no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem)

ZIZIMM pasākumi palielina vidējo algu; ietekme uz patēriņa cenām ir pozitīva īstermiņā un negatīva ilgtermiņā

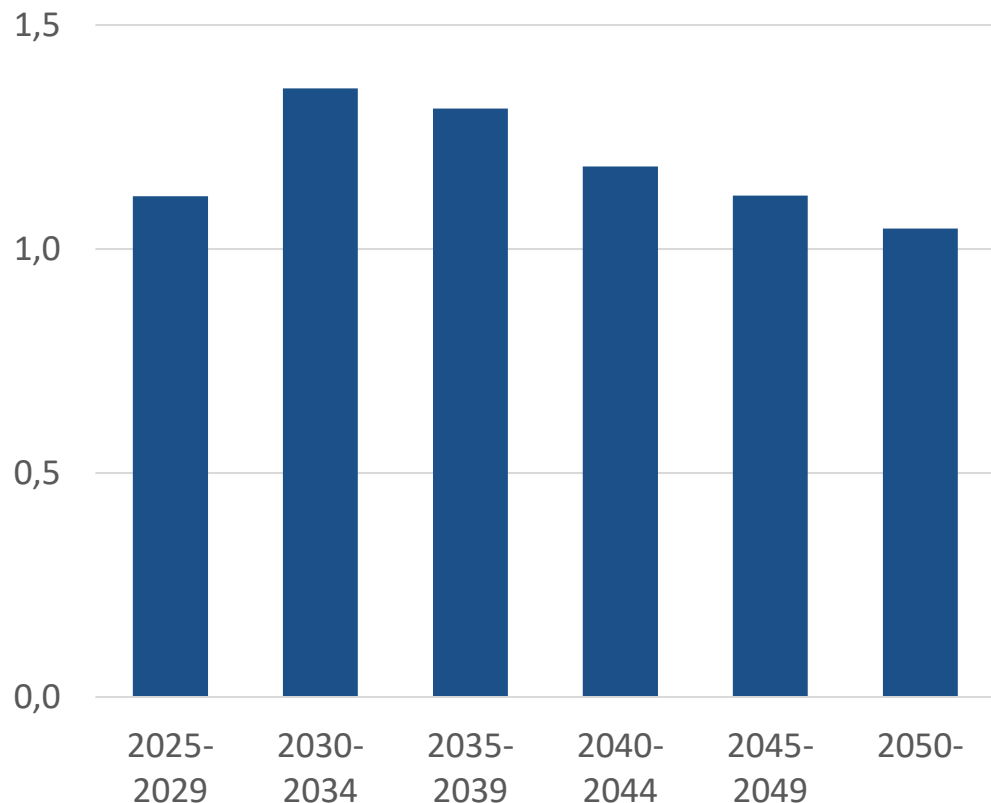
ZIZIMM pasākumu ietekme uz vidējo algu un patēriņa cenām Latvijā
(salīdzinot ar bāzes scenāriju; 2025. – 2050. gadā)

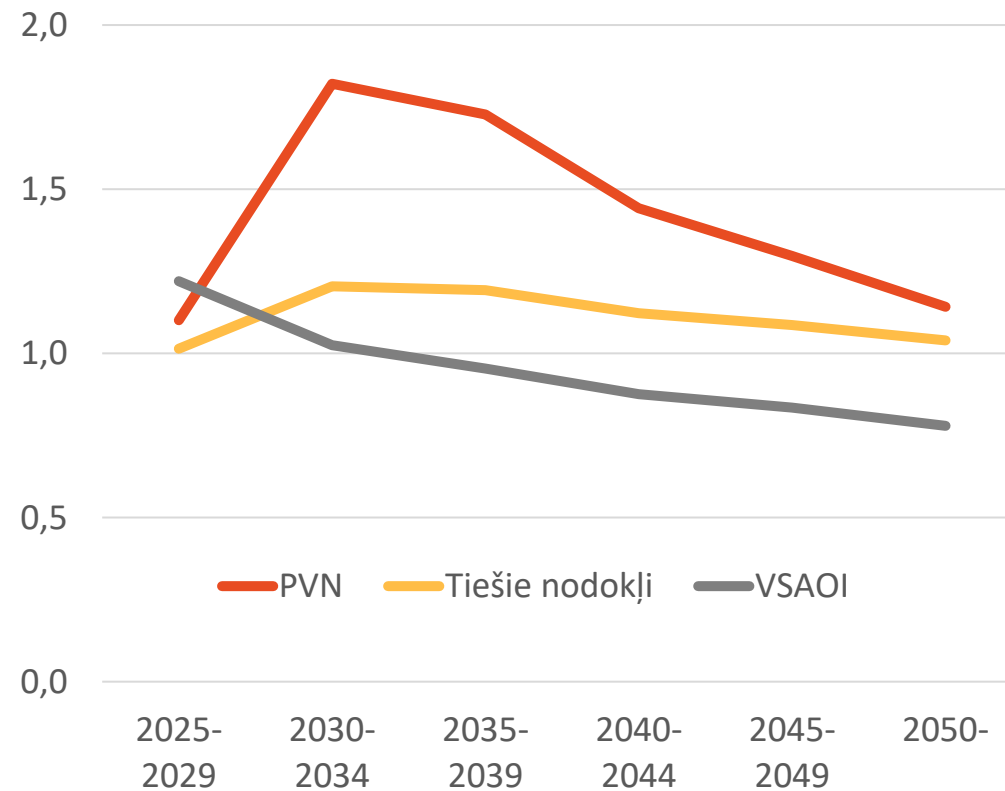
ZIZIMM pasākumi palielina budžeta ieņēmumus, t. sk. nodokļu ieņēmumus

ZIZIMM pasākumu ietekme uz Latvijas vispārējā konsolidētā kopbudžeta ieņēmumiem un atsevišķu nodokļu ieņēmumiem (%; salīdzinot ar bāzes scenāriju; 2025. – 2050. gadā)

Ietekme uz vispārējā konsolidētā kopbudžeta ieņēmumiem (%)

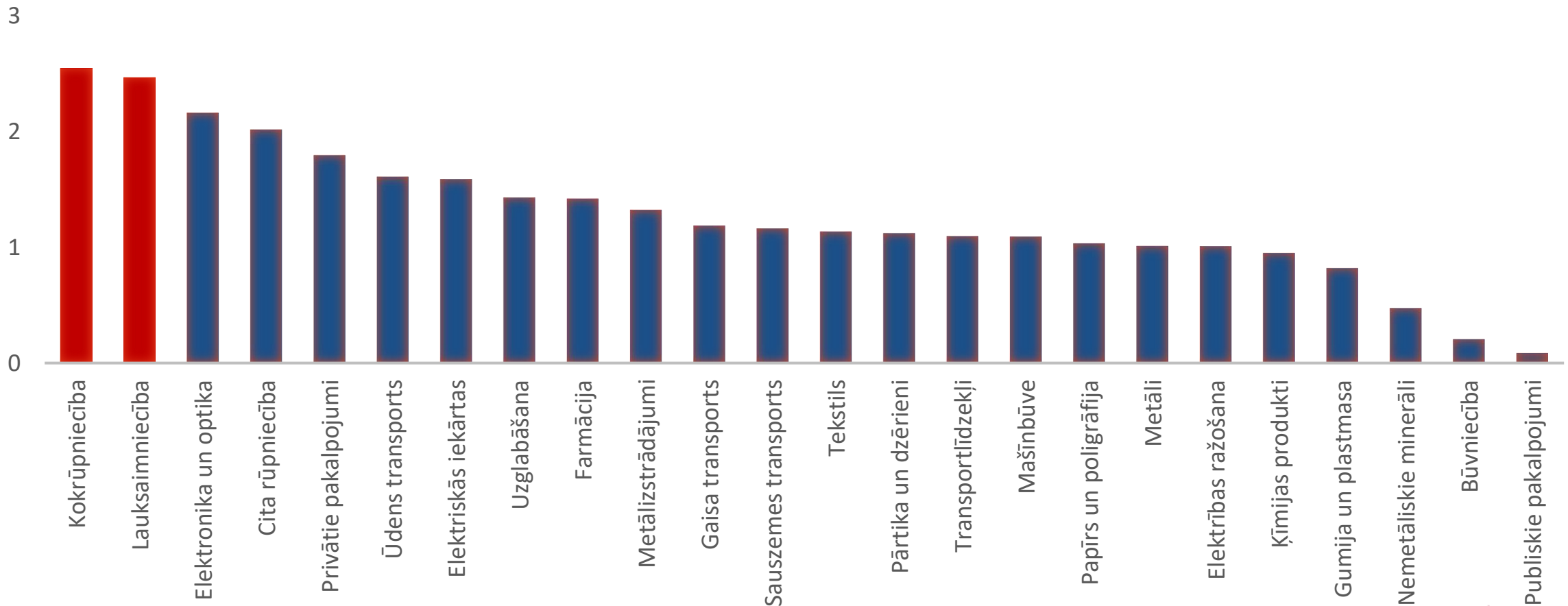

Ietekme uz atsevišķu nodokļu ieņēmumiem (%)

ZIZIMM pasākumi visvairāk palielina izlaidi kokrūpniecībā un lauksaimniecībā (ilgtermiņā)

ZIZIMM pasākumu ietekme uz pievienoto vērtību nozaru dalījumā
(%; 2035. – 2039. gadā; salīdzinot ar bāzes scenāriju; 2015. gada cenās)

Secinājumi

1. LU pētnieki pielietoja tās rīcībā esošo vispārējā līdzsvara modeli (VLA), lai novērtētu dažādu NEKP pasākumu grupu (t.sk. ZIZIMM pasākumu) ietekmi uz sociālekonomiskiem rādītājiem.
2. ZIZIMM pasākumu īstenošanai ir pozitīva ietekme uz iekšzemes kopproduktu (IKP). Reālā IKP līmenis 2050. gadā ir par 1,6% lielāks nekā neīstenojot ZIZIMM pasākumus. No IKP komponentēm visvairāk palielinās investīcijas.
3. ZIZIMM pasākumi īstermiņā palielina importu un tādējādi pasliktina tirdzniecības bilanci. Savukārt ilgtermiņā tie palielina eksportu un tādējādi uzlabo tirdzniecības bilanci.
4. ZIZIMM pasākumi palielina nodarbinātību un samazina bezdarbu.
5. ZIZIMM pasākumi palielina vidējo algu; ietekme uz patēriņa cenām ir pozitīva īstermiņā un negatīva ilgtermiņā. Zemākas patēriņa cenas nosaka vidējās algas pirktspējas palielinājumu ilgtermiņā.
6. ZIZIMM pasākumi palielina budžeta ieņēmumus, t. sk. nodokļu ieņēmumus.
7. Izlaide (un pievienotā vērtība) ilgtermiņā visvairāk pieaug kokrūpniecībā un lauksaimniecībā (jo tieši uz šīm nozarēm attiecas ZIZIMM pasākumi). Netiešās ietekmes dēļ palielinās arī citu nozaru pievienotā vērtība.
8. NEKP pasākumu ietekmes novērtējuma precizitātei izšķiroši svarīgi ir dati un pieņēmumi par NEKP pasākumu finansējuma apjomu, periodu un avotiem, kā arī par nozari un ieguldījuma veidu. Precizējot šos datus un pieņēmumus, var tikt precizēta arī NEKP pasākumu sociālekonomiskā ietekme.

Paldies par uzmanību!

Novērtējuma autori:

Oļegs Krasnopjorovs, Dāniels Jukna, Konstantīns Kovaļovs

Jautājumiem un komentāriem:

Dr. Oļegs Krasnopjorovs Olegs.Krasnopjorovs@lu.lv

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
**BIZNESA, VADĪBAS
UN EKONOMIKAS
FAKULTĀTE**

LV PEAK
LATVIJAS UNIVERSITĀTES DOMNĪCA

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE